

НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ ТЕРОРИСТИЧНОГО ПОХОДЖЕННЯ: ЯДЕРНИЙ ТЕРОРИЗМ

Ладоня Г.С.

Науковий керівник – Фесенко Г.В., канд. техн. наук, доцент

Під ядерним тероризмом варто розуміти навмисне застосування (або загрозу застосування) окремими особами, терористичними групами або організаціями підриву ядерної зброї, руйнування ядерних об'єктів, радіаційного зараження за допомогою різних ядерних і радіоактивних матеріалів з метою нанесення значних людських і матеріальних утрат країні, нав'язування певної лінії поведінки у вирішенні внутрішніх і зовнішніх суперечок. Рівень ризику ядерного тероризму може бути попередньо оцінений за загрозами здійснення актів ядерного тероризму і крадіжками ядерних матеріалів. Сьогодні крадіжка, контрабанда й несанкціоновані постачання ядерних і радіоактивних матеріалів є серйозною загрозою для багатьох країн і міжнародної безпеки в цілому. Спроби придбання ядерних і радіаційних матеріалів можуть здійснювати кілька держав, терористичні організації, релігійні екстремісти й кримінальні угруповання.

Умовно акти ядерного тероризму можна класифікувати в такий спосіб: підриг (загроза підригу) ядерного вибухового пристрою; диверсія на ядерних об'єктах як цивільного (АЕС і їхня інфраструктура), так і військового призначення (сховища ядерних матеріалів і ядерних боєприпасів); зараження радіоактивними матеріалами.

Підриг (загроза підригу) ядерного вибухового пристрою уявляється сьогодні малоймовірним. АЕС старого зразка не витримують терористичних атак з використанням літаків цивільної авіації (відповідно до експертних оцінок, термооболонка сучасних АЕС здатна встояти при падінні військового літака або вибуху п'ятитонної вантажівки з тротилом; так, наприклад, швейцарські норми захисту АЕС: реактор повинний витримати падіння 20-тонного військового літака, що летить зі швидкістю 774 км/годину; захист російських і українських АЕС розрахований на падіння літака вагою біля 10 тон). А їхнє зміцнення сталевими або бетонними конструкціями дороге й не гарантує 100-відсоткового захисту. На думку англійського експерта Девіда Кида, навіть якщо бетон витримає таран, паливо в реакторі все одно сильно розпечеться, що викличе вибухи пару й утворення радіоактивної хмари. Станеться катастрофа, подібна до Чорнобильської. Висновок: жодна АЕС у світі не може бути цілком захищена від терактів з використанням літаків цивільної авіації.

У дослідженнях американських учених Честера і Бейя, проведених на прикладі АЕС США, наводяться докази можливості руйнування ядерних реакторів і викиду значної маси радіоактивного палива назовні шляхом бойового впливу звичайними боєприпасами по зовнішніх елементах АЕС (лініям подачі силового живлення на механізми систем забезпечення безпеки, трубопроводам подачі води в системах охолодження реактору). Особливу небезпеку становлять сховища з радіоактивними відходами, зокрема при порушенні систем вентиляції і теплозйому.

Отже загроз ядерним об'єктам досить багато. І ступінь імовірності використання вразливості ядерних об'єктів при здійсненні диверсій з боку терористів залишається високою. При цьому вони можуть використовувати також і наявний досвід інших екстремістів при атаці на ядерні об'єкти. Тільки в США з 1978 по 2002 р. АЕС понад 30 разів піддавалися нападам як екстремістів, так і активістів екологічних організацій.

Крім військових об'єктів, де знаходяться ядерні боєприпаси, АЕС, є ще цілий ряд об'єктів у Росії й Україні, де зберігаються різні радіаційні матеріали. Адже на відміну від ядерної зброї, радіаційні матеріали – товар досить розповсюджений. Сьогодні багато російських і українських об'єктів, де вони використовуються або зберігаються, належним чином не охороняються: технічні засоби спостереження і зв'язку застаріли або відсутні, огороження, КПП і «вартівні» не розраховані на напад добре екіпірованих зловмисників.

Необхідно не забувати і про те, що в Росії та Україні є цілий ряд регіонів, де проведення диверсій на ядерних об'єктах спричинить за собою серйозні негативні наслідки.

І ще один момент важливий при аналізі можливостей проведення актів ядерного тероризму. Сьогодні виготовлення, переробка й міжнародні перевезення ядерного палива та їхніх відходів зростають. Щорічно у світі перевозиться не менше десяти мільйонів упакувань з ядерними матеріалами й радіоактивними речовинами. Це збільшує ймовірність несанкціонованого доступу до ядерних матеріалів (зокрема, створення радіологічної зброї з радіоактивних відходів, що використовуються в атомній енергетиці, особливо в наукових центрах і атомних субмаринах).